

BULLETIN 100

April 2006

Contributie: minimaal €8,00 per persoon/jaar.

Postbank nummer: 38.70.852

www.streekmuseumhw.nl

Dagelijks bestuur:

Voorzitter: Mr. G. Schilperoort

Secretaris: P.J. Pot

Penningmeester: A.J. Dekker

Redactiecommissie:

Mr. G. Schilperoort

Mr. R. van der Waal

Conservator: B. Kolbach

Layout: C. Spruit

Inhoud

NIEUWS VAN DE REDACTIE	2
100 BULLETINS	4
STICHTING STREEKMUSEUM HOEKSCHE WAARD	7
NIEUWE VRIENDEN	9
VRIENDEN EN VRIJWILLIGERS	10
GENEALOGIE	12
VRAGENRUBRIEK	13
WAAROM EEN HAAN OP EEN TOREN?	14
WERKGROEP “DIALECTEN HOEKSCHE WAARD”	16
AANWINSTEN	20

NIEUWS VAN DE REDACTIE

Beste vrienden,

Het heuglijke feit dat nu het 100ste Bulletin verschijnt, is voor de redactie aanleiding geweest om aan het ontstaan en de ontwikkeling van het Bulletin in een afzonderlijke bijdrage aandacht te besteden.

Zo kunt u in die bijdrage lezen dat er in 1969 al 100 vrienden waren.

Nu is dit aantal 1.450. Er komen natuurlijk telkens vrienden bij, maar door overlijden en opzegging, vooral tengevolge van vergrijzing, neemt de laatste jaren per saldo het aantal vrienden langzaam af. Het hoogste aantal dat een aantal jaren geleden is bereikt bedraagt 1.600.

Het is natuurlijk onmogelijk om bij elk sterfgeval binnen de Vriendenkring stil te staan, maar het bestuur betreurt wel een bijzonder verlies in de persoon van Jan van Driel uit Heinenoord. Op 27 maart jl. overleed deze enthousiaste, behulpzame vrijwilliger en vakman. Hij is bekend van zijn rondleidingen, maar ook van de fraaie maquettes die hij vervaardigde van zowel het Hof van Assendelft in oude staat als van het oorspronkelijke Hof van Moerkerken.

Tijdens de laatste vriendendag in oktober was hij, ondanks zijn ziekte, nog een enthousiaste rondleider in klederdracht in de tuin van het Hof van Moerkerken en in dit Bulletin treft u zijn laatste schriftelijke bijdrage aan.

Hoewel de vacature van de functie van conservator nog niet is vervuld, kunnen we wel het goede bericht geven dat de heer K. Braun uit Klaaswaal zich bereid heeft verklaard om in deeltijd een aantal functies op zich te nemen die horen bij het conservatorschap. Hij loopt al een paar maanden met de heer B. Kolbach mee als lid van het dagelijks bestuur van het museum en wordt zo van lieverlee ingewerkt.

We wensen hem veel succes toe.

De Hoeksche Waarders hebben in de plaatselijke pers kunnen lezen dat de raad van de gemeente Binnenmaas besloten heeft de boerderij "Oost-Leeuwenstein" te verkopen en zo de weg vrij te maken voor een projectontwikkelaar. Deze wil de boerderij opknappen en verbouwen teneinde daarin een aantal verstandelijk gehandicapten te kunnen huisvesten. Het is daarbij de bedoeling dat in de grote landbouwschuur ruimte blijft voor de museumcollectie. Zo zou deze dependance (mooi woord voor een dictee trouwens) van het museum deels in stand kunnen blijven. Verdere details zijn nog niet bekend.

Wij hebben voor uw en onze planning de datum van de volgende Vriendendag al bepaald. Deze Vriendendag wordt gehouden op zaterdag 14 oktober a.s. In het volgende Bulletin zult u daarover nadere informatie ontvangen.

G. Schilperoort

De onderstaande foto hoort bij het artikel Aanwinsten op de laatste pagina.

100 BULLETINS

Bij het verschijnen van het 100^e Bulletin is het haast vanzelfsprekend dat wij terugkijken naar de geschiedenis van het mededelingenblad van de Vriendenkring van het Streekmuseum Hoeksche Waard en dan met name naar de vroegste geschiedenis van het Bulletin. Daarbij komt als vanzelf ook de ontstaansgeschiedenis van het Streekmuseum zelf aan de orde.

In 1958 werd een tentoonstelling over het wonen en werken in vroeger dagen in de Hoeksche Waard gehouden in de Rijks Hogere Burgerschool in Oud-Beijerland. Er bleek grote belangstelling voor deze tentoonstelling te zijn. Hierdoor ontstond bij enkele mensen het idee om van deze tijdelijke tentoonstelling een permanente tentoonstelling te maken.

Gezocht en gevonden werd een passende locatie in het voormalige ambachtsherenhuis het “Hof van Assendelft” in Heinoord. Dit pand verkeerde echter in zeer vervallen toestand. Vanaf november 1966 tot de officiële opening van het museum op 3 oktober 1968 werd door veel vrijwilligers zeer veel werk verzet om dit pand geschikt te maken om als museum dienst te doen. Daarnaast werd veel tijd besteed om voorwerpen te verzamelen. Met behulp van subsidies van de gemeenten in de Hoeksche Waard en van giften van particulieren en bedrijven kon het herstel en de inrichting van het pand worden gefinancierd.

Door de snelle groei van de verzameling werd het Hof al spoedig te klein. Tussen 1971 en 1973 werd de boerderij “Oost-Leeuwenstein” ingericht als tentoonstellingsruimte voor oude landbouwwerktuigen en ambachten. De boerderij werd op 19 oktober 1973 geopend. Helaas moest in 2004 de boerderij voor het publiek worden gesloten in verband met de brandveiligheid.

In 1967 werd gemeend dat het goed zou zijn om de contribuanten en vrijwilligers inzicht te geven in de activiteiten bij de opbouw van het museum. Daarom werd in april 1967 het 1^e Bulletin opgesteld (vermoedelijk door de heer J.L. Verhoeven, mede-initiatiefnemer voor het museum en de eerste penningmeester) en verspreid. Het bestond uit een stencil van anderhalf kantje en bevat een overzicht van alle activiteiten. Het leek ons aardig om de tekst van dit 1^e Bulletin in dit 100^e Bulletin op te nemen. U treft het hierna aan.

Steeds heeft de inhoud van het Bulletin vanzelfsprekend in de eerste plaats bestaan uit de activiteiten die in en rond het museum werden gehouden. De vrienden zijn steeds geïnformeerd over de verrichtingen van de diverse werkgroepen: genealogie, dialecten, prenten, cartografie, veldnamen, bibliotheek. Er is zelfs nog een werkgroep poppenmaken geweest, bestaande uit dames die de vraag hadden gekregen van conservator de heer J. de Rooy om poppen te maken die met name de uitgebeelde ambachten een minder statisch karakter zouden geven.

Daarnaast werd men op de hoogte gehouden van het museumbezoek en de concerten die jarenlang een aantal malen per jaar in het museum werden gehouden. Men werd eveneens geïnformeerd over de tentoonstellingen die met name in de beginjaren van het museum werden gehouden. Dit waren tentoonstellingen samengesteld uit eigen collectie, maar ook bijvoorbeeld van wandkleden en schilderijen van exposerende kunstenaars.

De nieuwe vrienden, de genealogische vragenrubriek, artikelen uit kranten uit vroeger dagen en de (graag gelezen) verhalen in dialect worden in het Bulletin opgenomen.

Voor de vrienden belangrijke informatie betreft natuurlijk de vriendenbijeenkomsten. De eerste bijeenkomst werd gehouden toen de schuur van Oost-Leeuwensstein werd geopend op 26 mei 1973. De tweede bijeenkomst op 1 oktober 1977 is meteen ook de eerste waarop de spek-met-perenmaaltijd werd gehouden en wel in het voormalige H.C. Andersenhuis te Heinenoord. Op de derde Vriendendag op 3 juni 1978 was er een bustocht in de Hoeksche Waard, onder andere naar de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen. Sinds de 8^e Vriendendag, gehouden op 5 november 1988, is de Vriendendag een elk jaar terugkerend evenement geworden.

Een andere naam dan "Bulletin" heeft het blad nooit gekregen. Tot en met het 27^e Bulletin was het gewoon 1^e Bulletin, 2^e Bulletin enz. en bestond uit losse vellen (eerst enkelzijdig later dubbelzijdig) op A4-formaat. Bij Bulletin 28 (begin 1982) werd overgegaan op het huidige A5-formaat en in boekvorm opgemaakt met een omslag. De hoeveelheid tekst werd vergroot en er kwam een indeling met een aantal vaste rubrieken. Daarvóór was er maar één vaste rubriek: de aanwinsten. Vanaf februari 1969 (4e Bulletin) werd tweemaal per jaar een Bulletin aan de vrienden van het Streekmuseum toegezonden. Het besluit tot oprichting van een

“Vereniging van Vrienden van Streekmuseum Hof van Assendelft” is dan inmiddels al genomen op de dag van de opening van het museum. Voor een bijdrage van f 5 kon men zich destijds in laten schrijven als vriend. In februari 1969 schreef men al over een honderdtal vrienden.

Naast de al genoemde wijzigingen werd in 1982 ook de frequentie van verschijnen van het Bulletin uitgebreid van tweemaal naar driemaal per jaar, hetgeen tot heden zo is gebleven.

Bijzondere nummers zijn geweest: het 20^e Bulletin (sept. 1978) ter gelegenheid van het 10-jarig jubileum van het museum in oktober 1978; het 25^e Bulletin (sept. 1980), Bulletin 50 (aug. 1989; een extra dik nummer met een voorwoord van de heer B. Kolbach als voorzitter van het bestuur van de Stichting Streekmuseum Hoeksche Waard). Bulletin 62 (aug. 1993) was ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan een heel dik nummer met 52 pagina's, met bijdragen van een vijftal burgemeesters uit de Hoeksche Waard.

Naarmate de technische mogelijkheden toenamen nam ook de kwaliteit van het drukwerk toe. Met tekeningen en foto's werd het Bulletin geïllustreerd. De hoeveelheid werk die het uitbrengen van het Bulletin met zich mee bracht nam navolgend af. Met name het gebruik van de computer heeft het werk verlicht. Moesten voorheen de adressen met de hand worden geschreven en vervolgens ponsplaatjes worden gemaakt om de adressen af te kunnen drukken op de boekjes, nu kunnen er stickervellen worden geprint. Het handwerk bestaande uit het nieten van de boekjes, het met de adresstickers beplakken en het eenmaal per jaar in enveloppen doen van de boekjes is er echter nog steeds. Daarnaast wordt een deel van de boekjes door vrijwilligers bij de vrienden bezorgd. Gelukkig zijn er door alle jaren heen vrijwilligers bereid geweest om zich hiervoor in te zetten. Wij maken van de gelegenheid gebruik om hen daarvoor van harte te bedanken!

In de loop van de voorbije 39 jaren hebben heel wat personen voor kortere of langere tijd bijdragen geleverd aan de inhoud het Bulletin. Teveel om ze allemaal te noemen, maar de vaste schrijfsters van de eerste jaren willen wij toch niet onvermeld laten:

mevrouw N. Waller-de Wolff., mevr. J. Ort-van der Kloot en mevr. A.P. Kooman-van Woerkom.

STICHTING STREEKMUSEUM HOEKSCHE WAARD

1^e Bulletin

april 1967

Sedert de enthousiaste propagandavergadering van november j.l. is er in en rond het Hof van Assendelft te Heinenoord een enorme activiteit ontwikkeld. Onder de energieke en kundige leiding van de heer de Rooy, geassisteerd door de heer Roode, de Technische Dienst Hoeksche Waard met name van de heren Weijers en van Aken en de jongeren van de Hollandse Maatschappij voor Landbouw, is een waarlijk gigantenwerk verricht. Allereerst hebben de heer de Rooy en zijn helpers een geweldig sloop en breekwerk moeten verrichten waarbij karrevrachten puin, oud hout e.d. moesten worden weggereden. Muren werden weggebroken, plafonds verwijderd, schoorstenen gesloopt, betimmeringen weggebroken en vloeren opgebroken. Bij dat alles moest de aanwezige verzameling voortdurend worden versleept en nader geordend. Sedertdien is de opbouw met voortvarendheid ter hand genomen.

Tijdens het sloopwerk door voornoemde heren en leerlingen van H.B.S. en L.T.S. werd door volijverige jongeren van de Hollandse Maatschappij voor Landbouw van aangevoerde ijsselsteentjes een vloer in de stal gelegd en voorts een koestal ingericht. Daarbij stelde de heer de Rooy al een deel der verzameling ter plaatse op.

Ondanks al deze veelzijdige en inspannende activiteiten vond de heer de Rooy ook nog de gelegenheid om de Hoeksche Waard “af te stropen” om onze verzameling aan te vullen en met veel succes. Zo bezocht hij vrijwel alle smederijen en bracht zodoende een interessante collectie zaken bijeen vooral op het gebied van de hoefsmederij, waarover u reeds door middel van het Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard werd geïnformeerd. Daarnaast wist hij de inventaris van de oude lijnbaan te Oud-Beijerland te verwerven.

Ook de financiële commissie zat niet stil en wist in korte tijd van grote bedrijven en instellingen een bedrag van fl 6.000,— bijeen te brengen. Verheugend was ook, dat de gemeentebesturen in de Hoeksche Waard positief reageerden en vrijwel allen de gevraagde bijdragen toezegden.

Ook de serviceclubs in onze streek hebben hulp toegezegd en zijn al begonnen hun activiteiten te ontplooien en ons metterdaad te steunen.

De heer de Rooy en zijn helpers zijn vervolgens begonnen op de zolder de stands.
Bulletin nr. 100 pagina

voor de ambachten en huisraad in te richten. Dit was mogelijk geworden doordat met de inmiddels verworven middelen hoogst noodzakelijke voorzieningen waren getroffen. Zo werden de gehele zoldervloer en nog andere vloeren in het gebouw vernieuwd. Andere vloeren werden uitgebroken en met fraaie oude tegels en plavuizen belegd. De gang en de keuken werden afgebikt en nieuw bepleisterd, muren hersteld etc.

Het documentatie-centrum van het Streekmuseum is zijn werkzaamheden begonnen met het opstellen van een vragenlijst, welke met een begeleidende brief aan de besturen, secretarissen, rentmeesters en vertegenwoordigers van alle 35 polders, 14 gemeenten, 4 waterschappen en 2 ambachtsheerlijkheden binnen de Hoeksche Waard werd toegezonden. In deze vragenlijst werd geïnformeerd naar de plaats waar en de wijze waarop de archieven en dan wel voornamelijk het oud-archief van deze instanties is opgeborgen, welke delen van bijzonder belang voor streek-, dorps- en familieonderzoek zijn te achten en in welke tijdvakken een en ander is verdeeld. Bovendien werden inlichtingen ingewonnen met betrekking tot het raadplegen van deze gegevens, terwijl het aan het Streekmuseum in bruikleen afstaan van historische gebruiksvoorwerpen, oude documenten e.d. eveneens onderwerp van de gestelde vragen was.

Het overgrote deel der gevraagde gegevens met toezeggingen tot het kunnen maken van duplicaten der inventarislijsten is reeds binnengekomen en anderen worden opgewekt, dit alsnog zo spoedig mogelijk te doen.

Een groep van drie jonge amateur-genealogen, woonachtig buiten de Hoeksche Waard, hebben de taak op zich genomen, om de in het Rijksarchief te 's-Gravenhage aanwezige archiefgedeelten uit de Hoeksche Waard, voorzover op de eerder genoemde onderwerpen betrekking hebbend, te registreren resp. te kopiëren. Een zestal jonge mensen met dezelfde hobby verricht dito werk op gemeentehuizen e.d. in de Hoeksche Waard. Het geheel staat onder leiding van de heer M. Allewijn te Klaaswaal.

Het ligt in de bedoeling, in de toekomst op dezelfde wijze archieven van kerken, rechterlijke macht, notariaten e.d. in behandeling te nemen. Het totaal van de verrichte arbeid zal dan straks een aparte ruimte binnen het Streekmuseum krijgen en elke belangstellende oriënterend ten dienste staan.

De heren de Koning zegden toe onze collectie arren en tuigen op te doen knappen. Binnenkort hopen wij een beroep te doen op ons damescomité. Ook op het gebied van klederdracht en dergelijke kwamen weer verschillende schenkingen binnen. In een volgend bulletin hopen wij U verslag te kunnen doen van onze nieuwe aanwinsten.

Wij dachten er goed aan te doen, U enig inzicht te geven in de activiteiten bij de opbouw van ons museum. Er is heel veel gebeurd en toch staan wij nog maar aan het eerste prille begin. Wij hopen U in het bijzonder over de verbouwing en de financiële ontwikkeling op de hoogte te houden.

Blijft ons steunen, gordt U mede aan en wilt gehoor geven aan onze roep om medewerking zodra die zal weerklinken.

-0-0-0-0-0-0-0-

NIEUWE VRIENDEN

De hieronder genoemde personen hebben zich in de afgelopen maanden aangemeld bij onze Vriendenkring. Wij heten de nieuwe vrienden/vriendinnen van harte welkom en danken hen voor hun steun aan het Streekmuseum.

L	20569	L.C. van den Berg	Barendrecht
L	20049	H. den Boer	's-Gravenzande
HW	10506	L. Göbel	Oud-Beijerland
HW	10735	B.C. Goudswaard	Puttershoek
HW	10542	A.H. Groeneveld	Oud-Beijerland
L	20163	Elmer Lie	Breda
L	20300	W. van der Linden	Steenwijk
L	20653	W.K.C. van der Sluijs	Doornspijk
HW	10473	J.H. Spiering	Puttershoek
L	20326	H. Starink	Bergschenhoek
L	20528	A.J. van der Stelt	Rotterdam
HW	10559	T. Tuinman	Westmaas
HW	10138	R. van Walsum jr.	Puttershoek
L	20150	J.W. Weijers	Harmelen

VRIENDEN EN VRIJWILLIGERS

De redactie wil graag de vrijwilligers gelegenheid bieden om aan de vrienden wat over zichzelf en hun werkzaamheden voor het museum in het Bulletin te vertellen. Daartoe uitgenodigd door de redactie heeft de heer J.Giskes onderstaande (eerste?) bijdrage opgesteld.

Zeg “vriend” en de deur van het Streekmuseum Hoeksche Waard gaat voor u open!

Een vriend die gebruik wil maken van de studiezaal van het streekmuseum wandelt of rijdt over de Heinenoordse Hofweg naar de stijlvolle ingang van het Hof van Assendelft. Eerst langs het mooie smeedijzeren hek, met daarachter de goed onderhouden tuin. En als-tie bij de poort is, staan langs de buitenmuren van het Hof al uitnodigend en de nieuwsgierigheid prikkelend, hardstenen gevelstenen en landbouwmachines. En vlak naast de poort staat een smaakvol silhouet van het museumgebouw. Het houten bordje “museum is open” staat onopvallend in het raamkozijn van de polderkamer. Het aanbellen heeft toch wel iets weg van het ondeugende belletje trekken wat wij vroeger (nu niet meer natuurlijk) allemaal wel eens hebben gedaan. De deur gaat vervolgens open, de bezoeker zegt “ik ben een vriend” en na een doeltreffende kassaregistratie kan de bezoekende vriend zijn weg – meestal richting de studiezaal – vervolgen. Door het gangetje, via de keuken, door de rijtuigenverhuur, langs de bonte verzameling arresleden en de wanmolen, nu nog even langs de koffieautomaat en de glazen deur door en de bezoeker kan zich verdiepen in wat de studiezaal te bieden heeft. Niet zelden moet de bezoekende vriend een beetje slalommen door een groepje bezoekers. En helaas, soms is de studiezaal voor andere doeleinden – zoals bijvoorbeeld een familiebijeenkomst - dan studie in gebruik!

In deze korte beschrijving van een vriendenbezoekje aan het Streekmuseum zitten een aantal momenten waarin vrijwilligers en vrienden elkaar vriendschappelijk ontmoeten zonder dat deze personen elkaar hoeven te kennen. Ik zal proberen wat vrijwilligerswerk te benoemen:

- I. Onderhoud, denk aan de tuin en het fraaie smeedijzeren hekwerk met de mooi wit geschilderde punten.
- II. Bewegwijzering, zie de smaakvolle wegwijzers op strategische plekken in het dorp met het mooie silhouet van het Hof van Assendelft.

- III. Koper poetsen, het glimmend gepoetste koper glanst je in het museum tegemoet.
- IV. Beheer van de kassa en toezicht op de bezoekers, én vrienden ontvangen.
- V. Instandhouden van museale voorwerpen, zoals bijvoorbeeld het fraai gerestaureerde kastje waarop de kassa staat.
- VI. Gidsengroep, de bezoekers die zich daarvoor hebben aangemeld rondleiden.
- VII. De suppoost, die toezicht houdt op de individuele bezoekers.
- VIII. Registratie en toegankelijk maken van de collectie, zoals de voorwerpenregistratie met behulp van een computerprogramma.
- IX. Cursussen en tentoonstellingen verzorgen, achtereenvolgens de cursus minikeuvels maken en de helaas alweer afgelopen merklappen-tentoonstelling.

Dit alles wordt mogelijk gemaakt en hieraan wordt bijgedragen door de vrijwilligers:

Anneke Barends, Gonnie van den Berg, Ilse van den Berg, Marijke Bok, Carolyn van der Goes, Will van Goor, Riet Littooi, Annet Nieuwschepen, Margreet Quartel, Odette Solleveld, Corrie Sonneveld, Corry Stok, Jan van Driel, Jan Giskes, Gerard Hollander, Leen Koesveld, Rob van de Made, Daan Messer, Job Palm.

En tot slot wil ik graag opmerken dat het heel plezierig is om op deze manier - via het bulletin van de Vriendenkring van het Streekmuseum Hoeksche Waard - iets meer over het werk van de vrijwilligers te mogen vertellen.

Jan Giskes

GENEALOGIE

Het aantal bestanden, gemaakt na bewerking van de originele bronnen en op de computer te raadplegen, is in de afgelopen periode flink uitgebreid.

Nieuw zijn:

Heinenoord, Oud Rechterlijk Archief, inv. nr. 38; 1648-1665

Cillaarshoek, akten van indemniteit 1770-1809

Klaaswaal-Westmaes Nieuwland, Polderarchief inv. nr. 370, 1568-1573

Strijen, Polder Kooiland, inv. nr. 1; 1565-1880

Greup, Oud Rechterlijk Archief, inv. nr. 1; 1638-1671

Greup, Oud Rechterlijk Archief, inv. nr. 2; 1673-1772

Goudswaard, Oud Rechterlijk Archief, inv. nr. 32, rekeningen van de gemene middelen.

Ook de bestanden in Hazadata zijn uitgebreid:

's-Gravendeel: uitgebreid met 2.166 personen naar 47.566

Dubbeldam: uitgebreid met 843 personen naar 46.054

Cromstrijen (Numansdorp en Klaaswaal): uitgebreid met 9.010 personen naar 43.974

Strijen uitgebreid met 3.461 personen naar 53.612.

Op de computer zijn de volgende nieuwe genealogieën te raadplegen:

- Kruithof
- Leeuwenburg
- Onderdelinde(n)
- Overweel
- R(e)ijkerkerk
- Vlasblom

Peter van Hulst

VRAGENRUBRIEK

Een karig gevulde vragenrubriek deze keer.

Wellicht ten overvloede:

Iedere vriend(in) van het Streekmuseum kan één of meerdere genealogische vragen betreffende de Hoeksche Waard insturen.

Antwoorden

Op vraag 574 uit Bulletin 95 is alsnog een antwoord binnengekomen.

De vragensteller moet inmiddels het antwoord ontvangen hebben.

Vragen

598.

Jacob Leenheer, ged. Puttershoek 23-03-1681, tr. Klundert 1707 Marike Losekaat, ged. Princenhage 20-06-1675. Zij tr.(2) Klundert 01-05-1735 Bastiaan Rouws.

Hieruit:

1. Elisabeth, geb. rond 1710, tr. Dinteloord 04-02-1731 Albert van Cortenhof.

Gevraagd: wie heeft er aanvullende informatie over Jacob Leenheer?

U wordt van harte uitgenodigd om uw vragen, die betrekking hebben op de Hoeksche Waard, in te sturen naar:

P.W. van Hulst

Ruigoord 133

3079 XP Rotterdam

e-mail genealogie@streekmuseumhw.nl

Vergeet niet een postzegel in te sluiten.

Peter van Hulst

WAAROM EEN HAAN OP EEN TOREN?

Sinds 1400 worden kerktorens vaak getooid met een zogenaamde weerhaan.

Altijd zijn torens bakens geweest in het landschap en met name zijn kerktorens naast hemelwijzers ook aanwijzers van ‘hier wonen wij’. Bij wet werden in 1798 in De Bataafsche Republiek (Nederlanden) alle torens en klokken tot gemeentelijk eigendom verklaard.

Tevens zijn torens uitkijkposten naar onheil en bedreiging.

Met de klokken in de toren kon men ook seinen geven. Te denken valt aan de Roelantklok (kleppen bij brand en luiden bij storm in het land), de banklok (bij bekrachtiging van officiële uitspraken), het etenstijdklokje of angelus, de tijds klok en de luidklok.

Het haantje op de toren heeft een bijzondere betekenis. Volgens sommigen heeft

het een Franse oorsprong, in het wapen van Frankrijk staat namelijk een haan. Kan zijn, maar er is meer.

Dat heeft te maken met het karakter van een haan. Het spreekwoord spreekt niet voor niets over ‘haantje de voorste’, dominant laten weten dat hij er is. Een haan toont trots en zo’n vogel zet je dan toch opschepperig op je stadstoren. Een gezonde haan glanst aan alle kanten alsof hij van goud is, past goed om aan ieder te tonen op het hoogst van de toren. Een haan is waakzaam en alert, daarom is het juist goed om hem de stad te laten bewaken. Want wat doet een haan in het hok als alle kippen op stok zitten, hij wil er bovenuit steken om alle hennetjes te bewaken en hij neemt plaats op de hanenbalk, juist, de hoogste plek.

De haan is het laatste op stok, maar ook het eerste uit de veren en laat dat luid en duidelijk weten. Hij maakt op tijd de slapers wakker. Nog een eigenschap van de haan, bij bedreiging neemt een haan een dwarse houding aan, a’ profiel om zo groot mogelijk te lijken. Hij komt dan ook zijwaarts op de bedreiging af, in de veronderstelling dat deze bang wordt, om dan vlakbij plotseling vooruit te lopen. Ze kunnen soms ook heel agressief pikken of slaan met hun poten. Bovendien, een haan zal zelden met zijn billen naar de wind gaan staan, en zeker niet de soorten met een grote staart. Dat voelt niet prettig aan en doet ook afbreuk aan zijn status, zijn trots.

Bij winderig weer zal de haan dan ook vaak een stukje met de wind mee rennen,

omkeren en tegen de wind in, al pikkende terug gaan onderwijl zijn harem in de gaten houdend.

Vandaar dat we een koperen haan, al of niet verguld, trots op onze torens zetten zodat hij met alle winden mee kan waaien, maar altijd zijn kop in de wind houdend. Weten wij uit welke hoek de wind waait!

Jan van Driel

AFSCHEID

Wellicht is dit mijn laatste bijdrage aan het Bulletin van de Vriendenkring. Dat het juist de honderdste uitgave mag zijn schiept een beetje vreugde. Mijn gezondheidstoestand laat echter niet langer toe dat ik activiteiten ontplooi voor het Streekmuseum. Weet wel lezer, dat het mij een grote vreugde was om iets voor de Stichting en u te mogen betekenen. Het maken van de maquettes van het Hof van Assendelft en die van Mijnsheerenland van Moerkerken waren bijzonder om te doen. Bij de laatste Vriendendag mocht ik met veel genoegen mijnerzijds uw gids zijn op het Hof te Mijnsheerenland. De rondleidingen door het museum, bij Monumentendagen op en door Heinenoord en de promotiestands hier en daar, ik kon daar met hulp van anderen mijn eitje in kwijt. Ik had nog veel meer in de map wat niet veel kostte en p.r. voor het museum kon zijn. Helaas paste dat niet in 't beleid. Mag ik u danken voor uw aandacht en ik hoop dat u mijn deel van het ambassadeur zijn wilt overnemen.

Met vriendelijke groeten
Jan van Driel te Heinenoord

WERKGROEP “DIALECTEN HOEKSCHE WAARD”

Schole in Numesdurrep

door Johan ‘t Hooft

Azzie net as ik gebore bin een jaertie nae de Watersnôôd (1954) bejje dus volges de krante van hede ten daege een laete babyboemer. Volges diezelfde krante worre me dus saome met de eerdere babyboemers een perbleem voor de toekomst azze wij van Drees wille gaan trekke. Maar dat zieme dan wel.

As schoolgaonde jonge heb ik op verschaaie plakke gestudeerd op ‘t Durp. In ôôñze buitenwijke hamme twee wat ouwere openbaore schole, op de Middelsluis en op Schuring. In ‘t durp hamme twêê vrijwel nieuwe schole: de openbaore Welkerschool en de krisselijke Rehobothschool. De ouwe krisselijke school wier al vrij snel geslôôpt (daer is toen een schoenezaak gekomme), maar de ouwe openbaore school was faaitelijk een soort van multifunktioneel centrum geworre. De meziek zat terin, de bejaerdekaartclup en de straetvegers van de gemêente. Laeter kregre die allemael een nieuw onderkomme en kon ok die ouwe school geslôôpt worre.

Mijn studie begon aan de kleuterschool in de Willeminastraet. Daer hebbe ze een tijd lang ok nog verdwaalde bejaerde opgevang. ‘t Gebouw sta nou te kôôp. Op de Welkerschool konne me nog het fenomeen van de schooltuin. De grôôtere kindere hadde dan een lappie grond om blomme, redijs of krote te laete groeie. Ok haalde me oud pepier op voor school om films te kenne gaon kôôpe of zôôiets. De school was op de groei gebouwd want d’r was toen ruimte zat.

Het durp ging uitbraaie en allerhande import kwam derbij in van die mooie kôôphuize. As man en vrouw hard genug same gewerkt hadde, konne die meñse een paor jaer laeter beginne an ‘t make van kinders en dan mozze d’r schole bijkomme. Der kwam een kleuterschool bij an de Plataonstraet en nog veul laeter wiere der zelfs kleuters opgevang bij de fanfare Willemina en bij de Torenstee. Ok wier der nog een kleuterschool gebouwd in de compenistewijk. Ok ‘t vervolgonderwijs kwam derbij en der wiere Mulo-schole opgericht. Volleges bekend Neerlañs recept waere dat netuurlijk een krisselijke en een openbaore. Naest mekaor an de Hallinxweg kwamme d’r een twêetal schole van houte nôôdgebouwe op een voormaolig stik landbouwgrond. Het eerste jaer kwamme de aerpelscheute daer nog naer binne groeie.

De schoolpleine greñsde ammekaar, maar vanwege mogelijk besmettingsgevaer

wier der toch laeter een degelijken ofschaaiding gebouwd met een grôte hôte blommebak. Deuze schole groeide as kôôl en der kwamme steeds meer van die houte lekale bij en sommige wiere gezamenlijk gebruikt zonder dat 't uitaaindelijk besmettingsgevaer opleverde. Pas veul laeter benne de Muloschole samegegaon in een nieuw gebouw an de Buttervliet en wiere de houte gebouwe geslôopt. Deur voorzienighaaid benne deuze twêe schole gefuseerd met Baaierland en dat was 't begin van d'n ondergang.

In de tussetijd benne d'r twêe laegere schoole bijgekome aan den ôstkant van 't durp. De krisselijke Wegwijzer en de openbaore Takkebosse. Klaaine kinders waere der zat. Toch was de koek schijnbaar op en drôogde de kinderstrôom op. School Schuring wier geslote en die dien nou as kultureel centrum voor deuze ôstelijke kolonie. Toen beurde der in een paar jaer erg veul. De Muloschole (toen hiette ze al Mavoschoole) naer Baaierland, school Middelsluis saome met de Welkerschool naer de ouwe Mavo-school an de Buttervliet, en de Rehobothschool naer de Wegwijzer. De kleuterschool in de compenistewijk was al geslote en de kleuterschool an de Plataonstraet was al hêel lang een peuterspeulzaal. Sinds pas benne der dan ok een paor schole geslôopt en plat geegaon. De school Middelsluis en de Welkerschool weg (daer staan nou huize), de Rehobothschool weg en daer mot een winkel met huize komme.

Ik weet wel dat alles anders gaot as vroeger: wij zatten met ons gezicht naer 't schoolbord en mosse nog aap, noot, mies lere. Wij schreve nog medden krôn-tjespen en dan maakte je moeder of opoe zôd'n mooien inktlap. De kinders van nou beginne 'smaandas met een kringgesprek en doen spreekbeurte en make werkstikke. Maar laet deuze kinders lekker d'r gang gaon en grôt worre net as wij.

De kolekit

door Arie Biemans

D'r bin d'r tegeworig zat die genêês meer wete wat een kolekit is. Dus voor heulie motte me dan uitlegge dat 't een soort van hôgen smallen emmer is mit handvatters d'ran, die an d'n bovekant voor de helft in de vurm van een schep deurlôôpt. 't Is een gebruiksvoorwerp uit d'n tijd datter nog kole-kachels gestookt wiere en ieder gezin nog een kolehok had in de schuur of in de kelder. Daer wier dan mit de kit een vrachie kole uit geschept om die in d'n huis op 't vuur in de kachel te kenne gooie. Dat kolescheppe was een zwaer en vies kerwaaichie want zô'n kit vol stêenkool of antresiet was best lôjig en bij 't scheppe vloog 't zwarte kolestof om je ore.

Wij weunde vroeger bove de zaek en bij ôôñs lagge de kole in de kelder, dus as de kit gevuld mos worre ging-ie eerst twêê trappe of en nae 't scheppe mit die zwaere volle kit weer baaie trappe op. 't Was dus aagelijk gêên wonder da' m'n ouwelui daer nie zô happig op waere. Toen ik een bietjie grôter gegroeid was zagge ze dan ok d'r kañs schôôn: ze vroege of zô'n grôte, sterke jonge as ik wel kañs zou zien om een kit kole te gaan scheppe; azzik nog niet sterk genug was om een hêle te sjouwe mog ik best mit een halleve kit beginne..... Nou, je begriip wel dat deuzen stoeren bink wellis effe wou laete zien wattie kon!

Mit die lege kit naer beneje ging vlot zat. 't Vol scheppe kostte al wat meer moeite en toen dat gebeurd was zat ik al van top tot têên onder 't zwarte gruis. En toen mos dat trappeklimme mit de volle kit nog beginne. Affijn, om een lang

verhaal kort te make: ik verloor onderweeg ovventoe wel een kooltie, maar mit een naegenoege volle kit kwam ik na veul gemartel toch op m'n tandvlees de huis-kamer binne. Daer wier ik mit een hoerachie begroet en as belôning kreeg ik van pa en moe een spaarpot in de vurm van een kolekit.

Zôas aagelijk wel te verwachte viel mog ik toen dikkels kole gaan sceppe en op 't lest kreeg ik daer zô'n hekel an da'k zee: "k Wou da'k 't nooit geleerd had!" Maar as plaaster op de wond kreeg ik dan een hallefie en soms wel een hêle cent om in die mooie spaarpot te doen. En zô liet ik m'n aage dus grif omkôpe.

Een hortie laeter vroege m'n ouwelui hoe ik 't zou vinge om een zussie of een broertie te krijge. Nou, daer ha'k best ore naer, want een speulkammerachie in huis leek me best leuk. Daerom stelde pa en moe voor da'k dan flink mee zou spare om d'r êëntjie te kenne kôpe bij d'n dokter. Ze zeje datter wel genog geld voor zou weze as ik m'n kolekit hêlemael vol gespaard had.

Dikkels sting ik te schudde mit die kit om te hore oftie nog nie vol was en op 't lest zat 'r zôveul in dat 't bekant nie meer rammelde. En toen ik kwam op een keer soches uit bed en hoorde een bebie schrêêuwe. En ja hoor! D'r lag een zussie in de wieg en m'n kolekitjie was leeg!

Laeter ha'k 't nogal is an de stok mit zussies, want ze kon best een katekop weze. 't Zel-ie dan ok nie verbaze da'k wellis tege d'r zee: "k Wou daddik jou nooit opgespaard had!!!"

Bestuur dialectenwerkgroep:

Voorzitter: H. van Dam, Driehuizen 5, 2641 LE, Pijnacker,
tel.: 015-3693990, email: hcvandam@hetnet.nl

Secretaris: mw. J. Verhoeven-den Hartigh, Mookhoek 97, 3293 AD, Mookhoek,
tel.: 078-6733229, email: verhoeven97@hotmail.com

Penningmeester: mw. M. van der Stouw, Westdijk 75, 3271 LL, Mijnsheeren-
land,
tel.: 0186-603076, email: mvdstouw@zonnet.nl

Contactpersoon: A.W. Biemans, Titiaanstraat 6, 3262 HT, Oud-Beijerland,
tel.: 0186-613461, email: arie@biemans1.demon.nl

AANWINSTEN

“Het is haast onvoorstelbaar dat er, hoewel we nu haast negen jaar bestaan, nog z6 geregeld door de Hoeksche Waardse bevolking voorwerpen worden afgestaan: tot verfraaiing van het museum, tot aanvulling van de bestaande collectie, tot uitbreiding van de kennis van “zo was het hier vroeger” - hoe u het maar wilt zien. Niet alleen de unieke wijze van tentoonstellen maar ook het peil van de verzameling rechtvaardigt de toenemende landelijke bekendheid die zich o.a. uit het bezoek van groepen van heinde en ja heus: van ver.”

Dit is een citaat uit het 16° Bulletin van mei 1977. In dat Bulletin werd met de vermelding van de aanwinsten begonnen en sindsdien is er amper een Bulletin geweest waarin geen aanwinsten stonden vermeld. Dit is toch wel een bewijs dat het Streekmuseum bij de Hoekschewaardse bevolking een warm plaatsje heeft gekregen in de loop van de inmiddels bijna 38 jaren van het bestaan ervan. En weer zijn er aardig wat aanwinsten te melden .

Wij kunnen u de volgende aanwinsten noemen.

Aan kleding en sieraden: een slaapmuts, drie flanellen dameshemden, een doosje met gitten, een kralenbeursje, een broche, twee ronde oorknopjes, een lange broche en een collierhanger (deze sieraden hebben alle een zwarte kleur), Overige vermeldingen: een aantal ansichtkaarten van kerken in de Hoeksche Waard, het “Bevrijdingsnummer” (7 mei 1945) van “De Koerier” Streekblad voor de Hoeksche Waard en omstreken, een ingelijste prent van Westmaas van Van Ollefen, een tegel met een afbeelding van Nieuw-Beijerland van Van Ollefen, een Delfts blauw wandbordje met opschrift “Gemeente Klaaswaal 31 dec. 1983” met afbeelding van gemeentehuis en Ned. Herv. Kerk, een verzilverde aardappel met inscriptie “Kerkeraad der Ned. Herv. Gem. Z.Bl. 1905 30/3 1930”, glazen onderzetters in bijbehorende doos, een koekblik met opschrift: “De koekjes uit de Hoeksche Waard zijn het proeven echt wel waard” en met afbeeldingen van de 14 gemeentewapens en een kaart van de Hoeksche Waard, een emailen “DRU” pan met deksel en vakindeling, pakken “Van Nelle” koffie en thee, twee kwartetspelen en een doosje Ex Libris-plaatjes.

Tot slot vragen wij uw aandacht voor een voorwerp (zie foto op pagina 3) waarvan wij graag willen weten wat het gebruiksdoel is. Op de rand is vermeld “Maatschappij ter Vervaardiging van Gasmeters enz. Dordrecht”.

Weet u het? Laat het ons weten via het Streekmuseum.

R. van der Waal